

dvosmerno komunikacijo med učiteljem in učenci z odprtimi tipi vprašanj.

V priročniku se da prepoznati tudi shemo vprašanj, ki jih je že v 80. letih oblikovala po Kolbovi shemi učenja pri nas premalo znana angleška pedagoginja Bernice McCarthy:

1. vprašanje »zakaj« (*why*) vodi k inovativnemu učenju,
2. vprašanje »kaj« (*what*) vodi k analitičnemu učenju,
3. vprašanje »kako« (*how*) vodi k učenju s preizkušanjem in
4. vprašanje »kaj, če« (*what if*) vodi k dinamičnemu, skupinskemu učenju (Splet 4).

1. Zakaj? Učenci postanejo motivirani za učenje, ko vedo, zakaj je potrebno določene informacije osvojiti. Zato je naloga učitelja, da jih animira z razlogi za navedeno temo. 2. Kaj? V tej točki se učenci seznanijo s sklopom soodvisnih informacij o določenem problemu. 3. Kako? V tej točki učenci skušajo problem rešiti. 4. Kaj, če ... In pri tej točki se učenci se delavnicah sodelovalno učijo, ko diskutirajo o argumentih za in proti predlaganim rešitvam, rišejo zemljevide, grafe, se igrajo z biseri, ...

Omenjena tabela na straneh 34 in 35 za delavnice je razdeljena v šest različnih sklopov z naslovi 1) **Kadar želite ... da učenci razvijajo tudi drugačne poglede** (npr. na oglaševanje), 2) **da raziskujejo nove povezave** med problemi in možnimi rešitvami, ki jih je kar precej – od dragih nakupov do svetovne trgovine, 3) **da osebno izkusijo posamezno temo** (npr. grenak priokus kave), 4) **da razmislijo o sebi in svojem življenjskem slogu**, kako je strukturiran njihov vsakdan, 5) **kadar želite ... učence navdihniti**, 6) **kadar želite delati s filmom** (npr. 100 % bombaž). Priročnik vsebuje primere učnih ur, npr. na temo 'virtualna voda', 'energijski tokovi', 'igra spomina', 'potujoči bankovec', 'komu pripadajo deževni pragozdovi', 'krčenje pragozdov lahko ustavimo' itd. Na prikazu vsake delavnice so dodani viri informacij za samostojno učenje. Po teh šestih sklopih poteka 40 delavnic po predvidenih učnih urah.

Globalno učenje kot transformativno učenje

Kot navajajo Smernice ... (Cabezudo 2009: 13), je globalno izobraževanje ob enem transformativno učenje v treh fazah v smislu 1) analize dosedanjih razmer, 2) vizije možnih alternativ in 3) procesov sprememb, ki bodo vodile v odgovorno globalno državljanstvo. Pri slednjem gre za spreminjanje svojega notranjega in zunanjega sveta, kar navaja tudi Suša (2012) v Uvodu. Da bi lahko delovali od znotraj navzven, je potrebno najprej ugotoviti, kateri so dejavniki, ki vplivajo na naše misli, občutke in dejanja, kaj vse vpliva na nas in kaj nas povezuje z ljudmi in naravo po vsem svetu v odnosu vzajemne soodvisnosti.

Model, ki je predstavljen v priročniku, kaže na transformativno učenje za transformacijsko družbo. Predmet transformativne pedagogike in prakse transformativne šole (*transformative school*) so različne oblike transformativnega učenja. Ena izmed najboljšejših definicij transformativnega učenja je transformacija učencev v učinkovite osebnosti, kar jih opolnomoči za 1) razvoj zdravih in produktivnih odnosov, 2) reševanje produktivnih odnosov, ker pomaga razvijati čustveno inteligenco, 3) vodenje sebe in doseganje ciljev, 4) pozornost za dobre zdrave rezultate, 5) vzdrževanje modre odgovornosti.

Transformativno učenje je dialoško, ker se bistvene spremembe dogajajo s povratni vplivi med (neprestanim) spreminjanjem šole in družbenimi potrebami (Senge 2006). Zato je takšno učenje komunikacijsko interaktivno, skupinsko oz. timsko, osebno pomembno (*personally significant learning*) in smiselno. Dogaja se v različnih ustanovah in ker ni šolsko obvezno, je neformalno. Že v šoli so delavnice o globalnih spremembah neformalne, ker potekajo procesno poleg obstoječega predmetnika. Te delavnice so dobra priprava za sodelovanje v podjetjih in drugih ustanovah za izobraževanje odraslih.

Učenci bolje spoznavajo značilnosti sveta v koncentričnih krogih različnih identitet od osebne, šolske, mestne, državne in globalne. Na globalni ravni pride na

vrsto tema 'rast in vpliv nadnacionalnih korporacij', svetovna trgovina ... Zato predstavljeni priročnik (Suša idr. 2012) navaja k novi solidarnosti na osnovi lastne iniciative posameznikov. To je eksistenčno osebna raven učenja po Delorsu.

KOMPLEKSNI PROBLEM REVŠČINE

Običajno revščine niti dovolj dobro ne definiramo niti je kompleksno in sistematično ne rešujemo. Razlikujemo med različnimi kulturno-antropološkimi vrstami revščine posameznikov kot so 1) ekonomska revščina, ki je lahko absolutna ali relativna, 2) socialna revščina je socialna izključenost, ekskomuniciranost zaradi pomanjkljivega dostopa do informacij, osamljenosti, kulture nezaupanja in pomanjkanja občutka za skupno dobro, 3) telesna revščina zaradi (kronične) bolezni, lakote in nezdrave hrane, pomanjkanja obleke, 4) duševna revščina, ki nastane zaradi razvad, apatije, depresije, t.i. negativnih čustev, 5) duhovna revščina, ki nastane zaradi krize vrednot, neodgovornega odločanja, neizobraženosti oz. neolikanosti in 6) osebna razvojna revščina, ki je v pomanjkljivem obvladovanju različnih pismenosti in kompetenc. Transformativno učenje poteka dialoško v smislu dogovarjanja, kako doseči alternativne cilje. Pri realizaciji je potrebna kontrola od spodaj in od zgoraj nad njenim stihijskim pojavljanjem, sicer nastanejo vojne in ropanje planeta.

Zaradi navedene večplastnosti revščine je tudi jasno, da se njeno odpravljanje podaljšuje preko leta 2015 (*Beyond 2015*). Če ne upoštevamo dejstva, da smo vsi kot potencialni reveži šibki in da rabimo medsebojno sočutje in pomoč, pogojujemo 'kolateralno škodo' (prim. Bauman 2013), ki nastaja ne le na strani šibkih, ampak tudi močnih. Za Baumana je zmes naraščajoče družbene neenakosti potencialno in delno aktualno eksplozivno pogubna. S tem problemom se človeštvo že in se še bo soočalo v 21. stoletju.

KATERI UKREPI ZA PRESEGANJE REVŠČINE SO ŽE STORJENI?

Avtorji (Suša idr. 2012) omenjenega priročnika si prizadevajo pojasniti

življenjski cikel določenih izdelkov od njihovega začetka – pridelave sadja, zelenjave in predelave surovin do izdelkov, nakupa v trgovini in odpadkov na smetišču zato, da bi učenci lažje razumeli, čemu kaj kupujemo in izdelujemo. V nori dirki za 'čim več' še manjkajo projekti, ki so 'od več usmerjeni k boljše' (*no more but better*), kar pomeni bolj preprosto, naravno in odnosno.

Če želimo odkrivati bolj humane razvojne smeri¹ globalizacije in omejiti delovanje negativnih dejavnikov stihije, moramo poznati načine delovanja pohlepne, neodgovorne neoliberalne ekonomije. Čedalje bolj je potrebno zastopati prednosti alternativnih lokalnih skupnosti, načinov gospodarjenja po lastnih potrebah namesto plenilske neoliberalne ekonomije, sistem *manj in boljše* namesto sistema kopičenja čedalje več, sistem naravnih potreb namesto sistema umetnih potreb, upočasnjeni čas namesto časa hitenja in kvalitativni način množičnega obveščanja namesto površnega. Tudi v Sloveniji več porabimo kot proizvedemo, ne vemo pa, da ima pretirano potrošništvo veliko negativnih osebnih, družbenih in okoljskih posledic.

Nekateri takšni projekti dejansko že obstajajo. Takšno je npr. socialno podjetje »Evergreen« v Clevelandu, kjer delavci/lastniki vodijo zelena podjetja – pralnico, podjetje za sončno energijo in super produktivno urbano farmo –, ki so zdrava in varna. Ponujajo varne službe ljudem, ki jih je igra učinkovite

¹ Ker je etika odgovornosti svetovni problem, obstaja v svetu in pri nas tudi posebno gibanje. IRDO – Institut za družbeno odgovornost v Mariboru se zavzema za odgovornost na vseh ravneh od posameznika, prek podjetij, korporacij, države do globalne ravni.

kvantifikacije pustila na cedilu. Gre za prehod od korporativnosti k pravični trajnostni demokraciji. Drugi primer je *Capannora*, mesto v Italiji, kjer lokalni prebivalci skupaj s podjetji in vlado ne iščejo le načina, kako bolje ravnati z odpadki, ampak poskušajo najti izdelke za večkratno uporabo in premišljeno uporabljajo materiale (Leonard, Sachs, Fox 2013). Tretji primer so Urbani vrtovi pri Mariboru.

SKLEP

Pri nenehnem skupnem naporu za boljši svet je potrebna medsebojna podpora znotraj globalnega učenja, ki je sestavina vseživljenjskega učenja. Omenjeni priročnik (2012), informacijsko primeren tudi za neformalno izobraževanje odraslih, spodbuja, da ne bi bili več podvrženi 'zvižčam supermarketov' in navideznim argumentom trgovcev, ampak bi se bolj zavzemali za lokalne skupnosti, pridelave in izmenjave. Tako smo lahko najprej sami sprememba, ki jo želimo sprožiti v svetu, in odpiramo perspektive, ki jim bodo sledili zanamci.

Priročnik (Suša idr. 2012) želi učence informirati in opolnomočiti za boj proti različnim oblikam revščine, da bi sprejeli vlogo podpornikov in aktivnih državljanov. Ker se vsi globalno učimo vse življenje, prinaša *Svet med vrsticami* nekatere nove vire informacij vsakemu izmed nas.

Literatura

- Bauman, Z. (2013). *Kolateralna škoda*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Cabezudo, A. (ur.) (2009). *Smernice za globalno izobraževanje: zasnova in metodologije globalnega izobraževanja za izobraževalce in oblikovalce politike*:

razvito v mreži tedna globalnega izobraževanja v sodelovanju s Centrom sever-jug Sveta Evrope. Global education guidelines. Priročnik za razumevanje in izvajanje globalnega izobraževanja, namenjen izobraževalcem. Ljubljana: Urad RS za mladino.

Delors, J. (1996). *Učenje: skriti zaklad. Poročilo mednarodne komisije o izobraževanju za 21. stoletje, pripravljeno za Unesco*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Klemenčič, E. (2012). *Globalizacija edukacije*. Ljubljana: I2.

Leonard, A., Sachs, J. Fox, L. (2013). *The Story of Solutions (Zgodba o rešitvah)*. [Http://zofijini.net/zgodba-o-resitvah](http://zofijini.net/zgodba-o-resitvah) (dostop 10. 2. 2014).

Marentič Požarnik, B. (2008). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.

Senge, P. idr. (2000). *Schools That Learn*. London: Nicholas Brealey Publishing.

Suša, R. (2008). *Tudi ti si delček sveta: Priročnik*

za globalno učenje. Ljubljana: SLOGA. [Http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/Obvestila/OS/Prirocnik_za_globalno_ucenje_april_2010.pdf](http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/Obvestila/OS/Prirocnik_za_globalno_ucenje_april_2010.pdf) (dostop 10.2.2014).

Suša, R. (ur.) (2012). *Svet med vrsticami: priročnik za učitelje, ki jih zanima globalno učenje*. Ljubljana: Humanitas.

Splet 1. [Http://www.milenijski-cilji.org/component/content/article/28-novice-razvojni-cilji/182-sklepi-sveta-evropske-unije-o-vseobsegajoem-post-2015-okviru.html](http://www.milenijski-cilji.org/component/content/article/28-novice-razvojni-cilji/182-sklepi-sveta-evropske-unije-o-vseobsegajoem-post-2015-okviru.html) (dostop 14. 2. 2014).

Splet 2. [Http://www.os-spudrija.si/unesco.html](http://www.os-spudrija.si/unesco.html).

Splet 3. [Http://www.humanitas.si/?subpageid=25](http://www.humanitas.si/?subpageid=25) (dostop 10. 2. 2014).

Splet 4. [Http://gerc-net.info/en/global-education](http://gerc-net.info/en/global-education) (dostop 10. 2. 2014).

KAJ JE GLOBALNO UČENJE?

Globalno učenje je vseživljenjski proces učenja in delovanja, ki poudarja soodvisnost in posameznikovo vpetost v globalno dogajanje. Namen procesa je spodbujati posameznike in skupnosti za lastno angažiranje in delovanje na področju razreševanja ključnih skupnih izzivov človeštva.

